

8. Зав'ялов С.М. Спосіб вчинення злочину: сучасні проблеми вивчення та використання у боротьбі зі злочинністю : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2005. 232 с.
9. Бублик М.В. Спосіб учинення злочинів проти життя та здоров'я особи, вчинених на ґрунті расової, національної чи релігійної нетерпимості. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. № 1. С. 201-205.
10. Капітанчук Л.Ю. Спосіб вчинення злочину та його особливості при незаконному переправленні осіб через державний кордон України. *Форум права*. 2008. № 2. С. 210-219.
11. Гора І.В. Поняття способів вчинення злочину та його значення в розкритті та розслідуванні. *Закон и жизнь*. 2012. № 9. С. 35-39.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 7-е вид. переробл. та допов. Київ : Юридична думка, 2010. 1288 с.
13. Категоризація та розслідування злочинів на ґрунті ненависті в Україні : практ. посіб. БДПІЛ ОБСЄ. Варшава. 74 с. URL: <https://www.osce.org/uk/odihr/420296?download=true>.
14. Вирок Житомирського районного суду Житомирської області від 17 жовт. 2018 р., судова справа № 278/1904/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77154510>.
15. Боровик А. Особливості криміналістичної характеристики умисних вбивств, вчинених із мотивів расової, національної та релігійної нетерпимості. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2019. Т. 6. Вип. 6. С. 169-173.
16. Вирок Горняцького районного суду м. Макіївка Донецької області від 22 берез. 2012 р., судова справа № 1/0510/131/2012. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/22416338>.
17. Вирок Дзержинського районного суду м. Харкова від 05 лют. 2018 р., судова справа № 2011/14568/12. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72005617>.

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.4.38>

ПІСНИЙ В.І.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ У ВИГЛЯДІ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF THE INVESTIGATION OF LEGALIZATION (LAUNDERING) OF PROPERTY OBTAINED BY AN OFFICIAL PERSON IN THE FORM OF ILLEGAL BENEFIT

У статті розкривається питання розслідування кримінальних діянь, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди.

Наведені актуальні статистичні дані щодо стану досудового розслідування кримінальних проваджень за отримання неправомірної вигоди службовою особою та фактів відмивання коштів, одержаних від корупційних діянь.

Окреслені останні наукові дослідження, в яких розкривається міжнародні стандарти у сфері легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним способом та у сфері корупційних діянь.

У статті розглянуті такі міжнародно-правові акти як: Конвенція ООН проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, Глобальна програма

по боротьбі з відмиванням коштів, Сорок рекомендацій FATF, Угода про принципи банківського контролю (Базельська заява про принципи), Конвенція «Про відмивання, виявлення, вилучення і конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» (Страсбурзька конвенція), Типовий закон про боротьбу з відмиванням грошей, отриманих від наркотиків, Неапольська політична декларація та Глобальний план дій у боротьбі з організованою злочинністю, Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності та її протоколи (Палермська конвенція), Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, Варшавська конвенція Ради Європи, Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією, Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією, Додатковий протокол до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією.

Розглянуто питання створення «Спеціальної групи з фінансових дій проти відмивання грошей» (FATF), основною метою діяльності якої є підготовка оглядів про сучасний рівень міжнародного співробітництва у сфері боротьби з легалізацією злочинно одержаних доходів та формуванні рекомендацій з подальшого розвитку законодавства.

Стверджується, що міжнародно-правові акти засновані на консенсусі міжнародних організацій та спрямовані на досягнення оптимального ступеня впорядкованості у сфері протидії легалізації (відмиванню) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди, формуючи зразки, еталони, моделі для імплементації у національне законодавство.

Ключові слова: міжнародні акти, корупція, конвенції ООН, організована злочинність, транснаціональна злочинність.

The article discloses the issue of criminal acts related to the legalization (laundering) of property received by an official in the form of illegal gain.

Current statistical data on the state of pre-trial investigation of criminal proceedings for receiving an illegal benefit by an official and facts of laundering of funds obtained from acts of corruption are given.

The latest scientific studies are outlined, which reveal international standards in the field of legalization (laundering) of property obtained by criminal means and in the field of corruption.

The article examines such international legal acts as: the UN Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, the Global Program to Combat Money Laundering, the Forty Recommendations of the FATF, the Agreement on the Principles of Banking Control (Basel Statement of Principles), the Convention "On Money Laundering, Detection, Seizure and Confiscation of Proceeds of Crime" (Strasbourg Convention), Model Law on Combating Drug Money Laundering, Naples Political Declaration and Global Plan of Action to Combat Organized Crime, Convention against Transnational Organized Crime and its Protocols (Palermo convention), United Nations Convention against Corruption, Warsaw Convention of the Council of Europe, Civil Convention of the Council of Europe on Combating Corruption, Criminal Convention of the Council of Europe on Combating Corruption, Additional Protocol to the Criminal Convention of the Council of Europe on Combating Corruption.

The creation of the "Special Group on Financial Actions Against Money Laundering" (FATF) was considered, the main purpose of which is to prepare reviews of the current level of international cooperation in the field of combating the legalization of criminally obtained income and to make recommendations for the further development of legislation.

It is claimed that international legal acts are based on the consensus of international organizations and are aimed at achieving the optimal degree of orderliness in the field of combating the legalization (laundering) of property received by an official in the form of illegal benefits, forming samples, standards, models for implementation into national legislation.

Key words: international acts, corruption, UN conventions, organized crime, transnational crime.

Вступ. У нормативно-правовому регламентуванні боротьби з суспільно небезпечним провадженням кримінальних діянь, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди, необхідність критичного аналізу міжнародно-правових актів та зарубіжного досвіду набуває особливого значення, обумовлюючись необхідністю вибіркового підходу до глобалізаційних процесів.

Міжнародне співтовариство особливо занепокоєне транснаціональною злочинністю в цілому та корупцією зокрема, звертаючись до багатьох країн світу з пропозицією внести зміни до національного законодавства, передбачивши кримінальну відповідальність за кримінальні діяння, які утворюють єдину протиправну схему збагачення, базуючись на вчиненні корупційних правопорушень та відмиваючи отримані «брудні» кошти.

Легалізація (відмивання) майна, отриманого злочинним шляхом, являє собою серйозну загрозу фінансовій стабільності і безпеці як України, так і будь-якої іншої країни та світової фінансової системи в цілому.

На важливості міжнародних антикорупційних стандартів наголошується, у тому числі, за змістом рекомендацій FATF, у глобальній боротьбі з корупцією шляхом припинення відмивання грошей, оскільки корупція триватиме до тих пір, поки вона буде прибутковою [1].

Згідно статистичних даних НАЗК, у 2020 році було обліковано 1607 кримінальних проваджень за отримання неправомірної вигоди службовою особою, з них – 485 особам було вручено підозру; у 2021 році обліковувалось 1566 кримінальних проваджень, з них – 456 особам було вручено підозру; у 2022 році – обліковувалось 988 кримінальних проваджень, з них 242 особам було вручено підозру [2].

За результатами звітної діяльності Держфінмоніторингу за перше півріччя 2022 року, не залишилися поза увагою фінансові розслідування стосовно фактів відмивання коштів, одержаних від корупційних діянь, розкрадання та привласнення державних коштів та майна. Так, у I півріччі 2022 року Держфінмоніторингом направлено до правоохоронних органів 21 матеріал (4 узагальнених матеріали та 17 додаткових узагальнених матеріалів), які пов'язані з підозрою у корупційних діяннях, зокрема до: Національного антикорупційного бюро України – 14 матеріалів (3 узагальнених матеріали та 11 додаткових узагальнених матеріалів); Служби безпеки України – 6 додаткових узагальнених матеріалів; Бюро економічної безпеки України – 1 узагальнений матеріал. У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становить 426,55 млн гривень [3].

Вказане дає підстави стверджувати, що легалізація (відмивання) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди являє собою сукупність протиправних, кримінально караних дій, які є особливо суспільно небезпечними, оскільки посягають на усталену економічну систему держави та фінансову стабільність у світі в цілому, вимагаючи від держав належних та ефективних засобів розслідування.

Про необхідність впровадження ефективного розслідування злочинів та дії, пов'язані з відмиванням грошей та притягнення правопорушників до відповідальності в цілому та отримання їх внаслідок вчинення корупційних діянь, свідчать результати рейтингів ефективності та технічної відповідності для всіх країн, оцінених відповідно до Рекомендацій FATF 2012 року та з використанням методології оцінки 2013 року, де встановлено, що в Україні стан такої ефективності знаходиться на слабкому рівні [4].

Організація системної протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів, заснована на єдиних міжнародних стандартах, які передбачають насамперед поєднання фінансового моніторингу з метою виявлення фінансових операцій, пов'язаних з протиправними діяннями, та механізмів кримінально-правового переслідування вказаних діянь. Іншими словами, йдеться про зміцнення національних систем державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, через використання відповідних міжнародних стандартів.

Питання міжнародних стандартів у сфері легалізації (відмивання) майна та корупційних правопорушень висвітлені у роботах вітчизняних науковців: О.О. Дудорова, Л.І. Аркуші, О.Ю. Бусол, Т.М. Тертиченко, О.В. Пчеліної, І.С. Мезенцевої, К.В. Бисаги, С.В. Олійника, А.В. Шевчишена, В.А. Онисьєва, Р.В. Лева та ін. Однак, системного підходу до відображення врегулювання міжнародними документами легалізації (відмивання) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди, досліджено не було.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення правового аналізу міжнародних документів у сфері легалізації (відмивання) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди.

Результати дослідження. Одним із перших правових актів на міжнародному рівні, в якому опосередковано зачіпалися питання протидії відмиванню грошей, одержаних незаконним шляхом, була Конвенція ООН проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, прийнята у Відні (Австрія) в грудні 1988 році (Віденська конвенція) [5], яка була підписана Україною 16 березня 1989 року та набула чинності для України 27 листопада 1991 року [6].

Важливість Віденської конвенції полягає у тому, що вона вимагає визнати відмивання грошей кримінальним злочином, хоча і звужує сферу предикатних джерел лише щодо наркобізнесу.

Не зважаючи на відсутність у тексті Віденської конвенції чітких термінологічних словосполучень, які б відображали протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, ця протидія закладена концептуально, що підтверджується її конвенційними положеннями [7].

У цьому міжнародному документі вперше визнається необхідність та важливість зміцнення та посилення ефективних правових засобів міжнародної співпраці в правовій галузі з метою припинення міжнародної злочинної діяльності, що раніше врегульовувалось у двосторонніх договорах. У Конвенції встановлюється зобов'язання щодо необхідності вжиття заходів, включаючи законодавчого та організаційного характеру, відповідно до основних положень своїх внутрішніх законодавчих систем, однак, при цьому не визначено жодного механізму примусового забезпечення її виконання.

Тим не менше, у тому ж році Конвенція ООН послужила основою для прийняття Глобальної програми по боротьбі з відмиванням коштів (далі – Глобальна програма) [8]. Нею були передбачені зобов'язання для держав-учасниць щодо криміналізації відмивання коштів, пов'язаних з доходами від незаконного обігу наркотиків та визначення правових рамок з метою сприяння виявленню, заморожуванню, арешту та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом. Глобальна програма по боротьбі з відмиванням коштів продовжує виконувати свою місію в основному через технічне співробітництво та наукові дослідження, розширюючи діапазон і різноманітність ресурсів, завдяки яким можна буде допомогти у виконанні своєї місії та уникненні дублювання в діяльності з надання технічної допомоги [9].

За ініціативи глав держав і урядів країн Великої сімки (США, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція, Італія, Канада) і Європейської комісії в липні 1989 року у Парижі на щорічній нараді керівників семи провідних країн і президентом Комісії Європейського Співтовариства було створено постійно діючу робочу групу за назвою «Спеціальна група з фінансових дій проти відмивання грошей» (FATF). Основна мета діяльності Спеціальної групи полягає в підготовці оглядів про сучасний рівень міжнародного співробітництва у сфері боротьби з легалізацією злочинно одержаних доходів, у виробленні рекомендацій з подальшого розвитку законодавства і, особливо, у сприянні якнайшвидшому укладанню багатосторонніх угод про превентивні заходи і правову взаємодопомогу в цій галузі [10]. FATF за весь період роботи підготувало понад 40 рекомендацій: щодо державних юридичних систем; посилення ролі фінансових установ у боротьбі з відмиванням грошей та розширення міжнародного співробітництва в цій сфері [11, с. 143].

Суть Сорока рекомендацій FATF полягає в тому, що вони є основним документом, в якому закріплені міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії відмиванню кримінальних доходів та містять широкий набір контрзаходів щодо легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, охоплюють фінансову систему та визначене коло осіб, які надають нефінансові послуги, систему кримінального законодавства, систему правозастосування та міжвідомче і міжнародне співробітництво.

Майже ідентичними Сорока рекомендаціям в частині вимог щодо обов'язковості ідентифікації клієнтів є Угода про принципи банківського контролю (Базельська заява про принципи), яка була підписана 12.12.1988 року членами Базельського Комітету з регулювання банківської діяльності й організації контролю за нею [12].

08 листопада 1990 року Радою Європи була підготовлена Конвенція «Про відмивання, виявлення, вилучення і конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» (Страсбурзька конвенція) [13]. Україна ратифікувала вказану Конвенцію у 1995 році [14]. Значення цього документа полягає у тому, що у ньому уніфіковано низку найважливіших правових принципів боротьби з відмиванням кримінальних доходів. Страсбурзькою конвенцією значно розширювались межі поняття «предикатного» злочину та встановлювалось, що для визнання легалізації злочином, може бути достатнім наявність необережної форми вини.

Внесок Конвенції Ради Європи від 08 листопада 1990 року полягає у тому, що ця Конвенція є орієнтиром, фундаментальною базою для створення законотворчих концепцій більшості європейських держав [15, с. 198].

Разом із тим, на думку О.О. Дудорова, Страсбурзька Конвенція містить низку неконкретизованих положень, рішення щодо яких залишено на розсуд національного законодавця [16, с. 115]. Як слушно зазначає Ю.Г. Старовойтова, аналіз положень глави II Страсбурзької конвенції дозволяє стверджувати, що в ній не передбачено механізму, спрямованого на виявлення транзакцій, пов'язаних із легалізацією доходів кримінального походження [17, с. 18], а тому в ній відсутні відповідні юридичні гарантії забезпечення функціонування такого механізму.

Наступним міжнародним документом, який, ґрунтуючись на законодавстві різних країн, містить рекомендації щодо запобігання відмиванню грошей, виявлення подібних дій та встановлення відповідних санкцій, є Типовий закон про боротьбу з відмиванням грошей, отриманих від наркотиків, розроблений ООН у 1993 році [18].

Визнання проблеми боротьби з міжнародною організованою злочинністю та бажання створити цілісний правовий механізм міжнародного співробітництва були виявлені світовою громадськістю на Світовій Конференції Міністрів із питань організованої транснаціональної злочинності, яку було проведено 21–23 листопада 1994 р. в Неаполі (Італія). На Конференції було ухвалено Неапольську політичну декларацію та Глобальний план дій у боротьбі з організованою злочинністю [19].

Далі, в процесі розвитку та імплементації вищезазначених документів, неодноразово поставало питання створення універсальної конвенції про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю. З цією метою, 15 листопада 2000 року в Палермо (Італія) ООН ухвалила Конвенцію проти транснаціональної організованої злочинності та її протоколи (Палермська конвенція) [20], яка набула чинності 29 вересня 2003 року. Україна ратифікувала Палермську конвенцію 4 лютого 2004 року, а 21 травня того року вона набула чинності для України [21].

Палермською конвенцією передбачено встановлення країнами-учасницями внутрішнього режиму регулювання і нагляду за банками та іншими фінансовими установами з метою виявлення та недопущення будь-яких форм відмивання грошових коштів. Також у ній закріплено міжнародно-правові норми, спрямовані на криміналізацію відмивання доходів від злочинів, використовуючи такі нові поняття, як «майно», «переказ майна», «майно як дохід від злочинів», «доходи від злочинів», «нависно вчинені кримінально карані діяння», «діяльність організованих злочинних груп» тощо [21].

Важливе значення Палермської Конвенції полягає у тому, що у ній, на рівні міжнародного документу, встановлюється, що кожна країна-учасник повинна із урахуванням вимог національного законодавства гарантувати державним органам можливість здійснювати співробітництво та обмін інформацією як на національному, так і на міжнародному рівні, а отже, створити орган, який діятиме як національний центр збирання, аналізу та поширення інформації щодо можливих випадків відмивання грошових коштів.

Прийнята Радою Європи Варшавська конвенція від 16 травня 2005 р. була доповнена превентивними заходами боротьби з відмиванням доходів з акцентом на врегульовану діяльність фінансових посередників і підрозділів фінансової розвідки [23].

Питання протидії корупції так само має тривалий шлях розвитку та міжнародні витoki формування правової системи для протидії цьому явищу.

У міжнародно-правовій сфері правові засади боротьби з корупцією були закладені в системі міжнародно-правових документів, що регулюють антикорупційну діяльність в Україні, центральним з яких можна визначити Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 р. No 251-V) [22]. Важливе значення цього міжнародного документу у контексті досліджуваного нами питання полягає у тому, що нею не лише охоплюється широке коло корупційних правопорушень, але і посилюється криміналізація відмивання доходів від цих правопорушень та розширюється заходи щодо недопущення легалізації майна.

Конвенція спрямована на виконання основоположних принципів внутрішнього права, а також заходів, які можуть бути необхідними для посилення прозорості в державному управлінні, у тому числі стосовно їх організації та функціонування, а також процесів прийняття рішень та передбачає зобов'язання життєві заходів щодо виявлення й повернення майна та доходів, здобутих злочинним шляхом, механізми вилучення майна шляхом міжнародної співпраці в питаннях конфіскації.

Наступним міжнародним документом, що регулює антикорупційну політику в Україні, є Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією від 04 листопада 1999 року [24] (ратифікована Законом України від 16 березня 2005 р. № 2476-IV). Метою вказаної конвенції є передбачення державами-учасниками у своєму внутрішньому законодавстві ефективних засобів правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання таким особам можливості захищати свої права та інтереси, включаючи можливість отримання справедливої компенсації за заподіяну шкоду.

Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією [25] (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 р. № 252-V) набула чинності для України з 01 березня 2010 року. Вказаною Конвенцією зобов'язано держави-учасниці криміналізувати у вітчизняних законодавствах корупційні злочини, передбачивши відповідальність за співучасть у їх вчиненні та відповідальність юридичних осіб.

У Конвенції ООН проти корупції та Кримінальній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією застосовується уніфікований термін – «неправомірна перевага». Термін «хабар» фігурує у Кримінальній конвенції Ради Європи, але застосовується лише в назвах статей як синонім терміну «неправомірна перевага».

Додатковий протокол до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікований Законом України від 18 жовтня 2006 р. № 253-V) (далі – Протокол) був підписаний як доповнення до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією з метою запобігання та протидії корупції [26].

Висновки. Отже, розглянуті нами міжнародно-правові акти можна віднести до категорії міжнародних стандартів. Вони засновані на консенсусі міжнародних організацій та спрямовані на досягнення оптимального ступеня впорядкованості у сфері протидії легалізації (відмиванню) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди, формуючи зразки, еталони, моделі для імплементації у національне законодавство. Ними закріплюються: визначення термінів та фінансових заходів; здійснення нагляду; кримінальна відповідальність за легалізацію злочинних доходів та вчинення корупційних діянь; співробітництво між державними органами як всередині країни, так і міжнародне співробітництво.

У сукупності ці міжнародні стандарти спрямовані на сприяння національним урядам в організації систем протидії окреслених нами кримінально караних діянь і сприяють зближенню кримінально правової оцінки легалізації (відмиванню) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди в законодавствах країн-учасниць, національних заходів боротьби з цим негативним явищем та встановленню форми та процедури міжнародного співробітництва в боротьбі з ним.

Список використаних джерел:

1. G20 recognises the role of the FATF in the fight against corruption. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Corruption/Fatf-g20-anti-corruption-2020.html>.
2. Інтерактивна графіка: Досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень (2016-2022 роки). URL: <https://nazk.gov.ua/uk/interaktyvna-grafika-dosudove-rozsliduvannya-koruptsijnyh-kryminalnyh-pravoporushen-2016-2021-roky>.
3. Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за I півріччя 2022 року. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultatiroboti-derzhfinmonitoringu-za-I-pivrichchya-2022-roku.html>.
4. Consolidated assessment ratings. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Mutualevaluations/Assessment-ratings.html>.
5. United Nations Convention against illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf.
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : Міжнародний документ від 20.12.1988. Ратифікація від 25.04.1991, підстава 1000-12 // База 212-21) : Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_096.
7. Бисага, Катерина Володимирівна Державне управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: європейський досвід для України : дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 "Теорія та історія державного управління" : Дата захисту 13.09.18 / К. В. Бисага. Івано-Франківськ, 2018. 219 с.

8. United Nations Convention against illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf.
9. Ismail A. Odeh. Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing for Financial Institutions. Dorrance Publishing Co. Inc. 2010. p. 298.
10. Романько П. С. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: порівняльний аналіз законодавства європейських країн та США. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 28. Т. 3. С. 106-110.
11. Павліченко Є. В. Історико-правовий аспект формування законодавства у сфері боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2007. No 38. С. 141–147.
12. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи). Національний банк України : офіційне Інтернет представництво. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45251> (дата звернення: 03.06.2017).
13. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 08.11.1990 // Збірка договорів Ради Європи. К. : Парламент. вид-во, 2000. С. 138–154.
14. Про ратифікацію Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом : Закон України від 17.12. 1997. Відомості Верховної Ради України. 1998. No 16. Ст. 72.
15. Тернышник В. М. Тайное становится явным: взаимодействие следователя, оперативного работника и эксперта-криминалиста при раскрытии и расследовании преступлений : учеб. пособие / В. М. Тернышник, С. В. Слинько. Х. : Гриф, 1997. 68 с.
16. Дудоров О. О. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія / О. О. Дудоров, Т. М. Тертиченко. К. : Ваіте, 2015. 392 с.
17. Старовойтова Ю. Г. Кримінально-правова протидія порушенням законодавства України про фінансовий моніторинг: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Старовойтова Юлія Геннадіївна. Луганськ, 2009. 227 с.
18. Типовий закон про боротьбу з відмиванням грошей, отриманих від наркотиків : Міжнародний документ від 01.01.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_141#Text.
19. Неапольська політична декларація і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності : Міжнародний документ від 23.12.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_787.
20. United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/ UNTOC.html>.
21. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (укр/рос) : Міжнародний документ від 15.11.2000. Ратифікація від 04.02.2004, підстава 1433-15 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_789/page2
22. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Ратифікація від 18.10.2006, підстава 251-16 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/page (дата звернення: 12.03.2016).
23. On the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC : Directive (EU) 2015/849 [20 May 2015] : [Electronic Resource] / European Parliament, Council of the European Union // Official web- site of the European Union's law/ – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32015L0849>
24. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : міжнародний документ від 04.11.1999 р. : ратиф. Законом України від 16.03.2005 р. No 2476-IV). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text
25. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (ратифік. 18 жовтня 2006 р., набр. чинності для України 1 січня 2010 р.). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16
26. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS 191) : міжнар. док. від 15.05.2003 р. No ETS 191/ Рада Європи; Протокол: ратиф. Законом України від 18.10. 2006 р.No 253-V) // Відом. Верх. Ради України. 2006. No 50. Ст. 498.